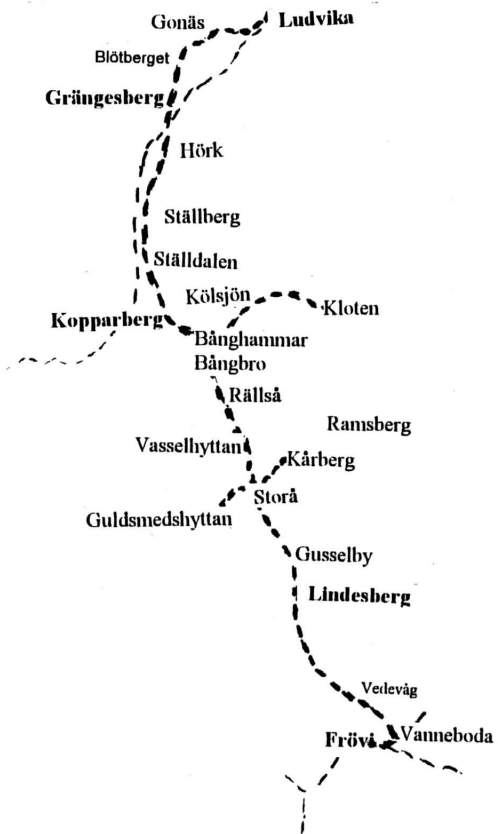

Erik Lindgren

Något om Posten vid järnvägen Frövi - Ludvika

Posthistorisk skriftserie nr 223

Uppdaterad 1996

Postadress:

FRÖVI-LUDVIKA JÄRNVÄG

Stationsadress:

FRÖVI.

3^{en} 19 Mars 1888

KOPPARBERG.

Min
 Herr Postinspektör i Westra Jern-
 vägspostkontoret.
 Göteborg.

Min vän o' Postinspektörens i

meddelande y' dnr 16te dnrno gjorda

Y'fragan har jag ännu ej kunnat svara om-

skrifva O. Johansson o' bonas an' egen-

skap y' bemyndigt utvidd vid Små-Sud-

vika Jernväg, men dejemte jag förordnande,

Revisit Y'fragan sedan år 1879, uppbäddes

afskrifvade af Postinspektören vid Bonas härad,

och som han därmed, liksom tillförene,

afskade varit en mysk, oroligt och på-

litligt. Hans handsked är dock liten, så att

i handlar som skulle utöva till Poststa-

tionförändring, hans verksamhet för

Postverket skulle i betydligt större

mått utökas, men för öfrigt som

O. Johansson, hade verksamheten

afskadades med Skattemästaren

Johann o' Skåberg Unger o' Holsten,

Johansson i Vasselhyttan och Holsten

o' Lundeby.

Skattemästaren i Suderik

var dock en förminskad öfverhåll-

ning, och som han där öfverhåll-

ningen om Postförändringen skulle

i sin Postinspektören så skulle om-

skada.

Tropparberg som öfver-

Wille Lundeby

1888

INNEHÅLL

Björnhyttan	27	Kölsjön	19
Bötberget	27	Lindesberg	14
Bångbro	17	Ludvika	29
Bånghammar	18	Ramsberg	11
Frövi	2	Rällså	15
Gonäs	28	Storå	6
Grängesberg	24	Silverhöjden	23
Guldsmidshyttan 8		Stråssa	9
Gusselby	6	Ställberg	23
Hörk	23	Ställdalen	22
Kloten	20	Vanneboda	4
Kopparberg	21	Vasselhyttan	14
Kårberg	9	Vedevåg	23

Förord

Frövi-Ludvika järnväg med signaturen FLJ ägdes av svenska centraljärnvägen men kom att ingå i Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösunds järnvägar, varmed också införlivades Örebro-Köpings järnväg och Oxelösund-Flen-Västmanlands järnväg.

Den nordliga sträckan, vars samarbete med postverket berörs i detta häfte, är i det närmaste tio mil lång. Den öppnades för allmän trafik i olika etapper, sträckan Frövi - Linde 1871, Linde - Kopparberg 1872 och Kopparberg - Ludvika 1873. Dessutom tillkom bandelen Röjen - Vanneboda 1901. På den sistnämnda platsen anslöt banan till Örebro - Köpings järnväg. Övriga anslutningar var: vid Storå till Storå - Guldsmidshyttans järnväg, vid Bånghammar till den statliga Bånghammar - Klotens järnväg och vid stationerna Ställdalen, Grängesberg och Ludvika till Bergslagens järnvägar. I Ludvika fanns dessutom anslutning till Stockholm - Västerås - Bergslagens järnväg.

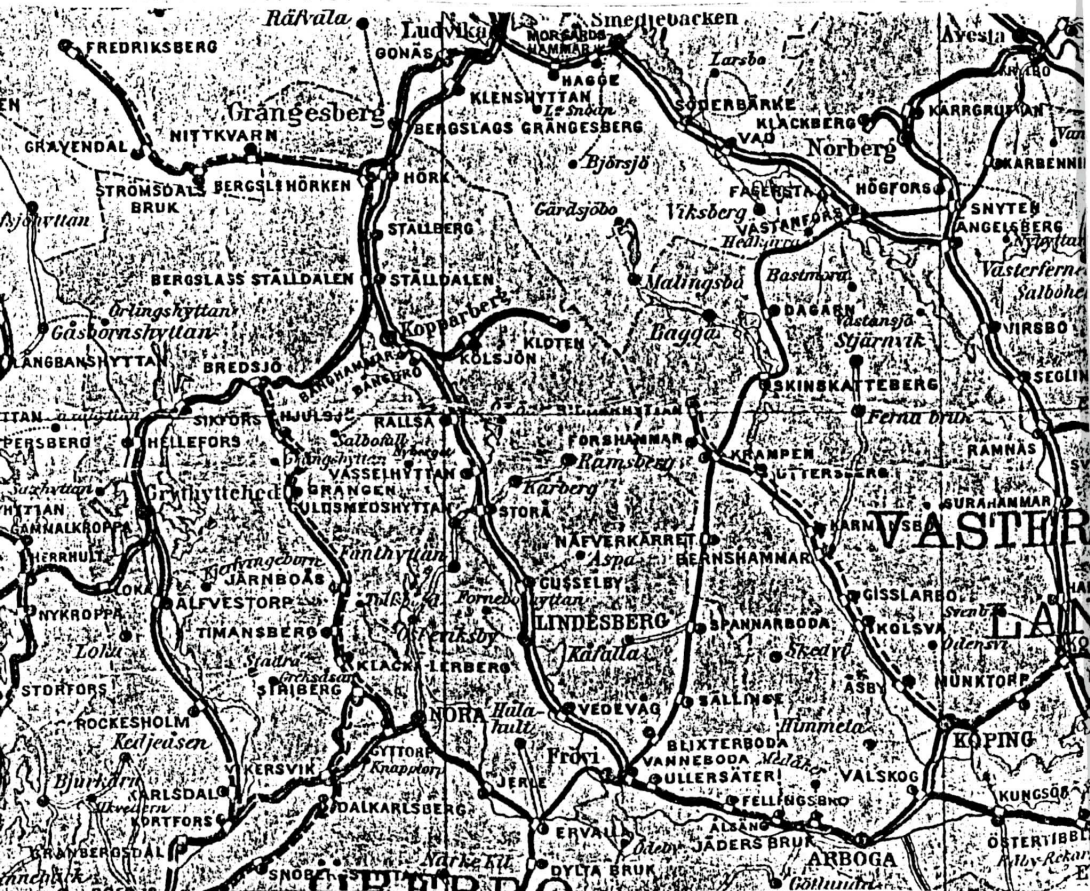
De upprepade anslutningarna till Bergslagens järnvägar kan ses som ett exempel på hur konkurrerande järnvägsbolag lyckades eller misslyckades i strävan att exploatera i stort sett samma område. När jag under utbildning i postgeografi 1944 bland annat skulle lära mig poststationernas lägen och järnvägsnätets sträckning i stora drag slogs jag av att just i detta område "slingrade" sig järnvägarna om varandra på en del av sträckorna.

I postarkiven har jag inte funnit några skrivelser som berör kontakterna mellan posten och järnvägsbolaget vid järnvägens framväxt. Det är svårt att finna sådana för 1870-talet, medan man för senare järnvägar finner man ganska omfattande skriftväxling i olika frågor. I detta häfte lämnas för varje station de uppgifter som jag har fått tillgång till i vad gäller samröre med postverket. Varje ort presenteras i den ordning den kommer vid en tänkt resa från söder mot norr. Dessutom berörs några andra poststationer i relativ närhet till järnvägen.

Det är inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag på en och annan plats, händelser som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I flertalet fall har jag inskränkt mig till att redovisa tidpunkter för tillkomst och utveckling jämte uppgifter på föreståndarnas namn, om jag lyckats få fram dem. Ofta vilade ansvaret på järnvägsstationens föreståndare men postsysslan sköttes av biträden, vars namn inte anges i postala handlingar. Vid arkivstudier i Stockholm under sena kvällar på mitten av 1970-talet gjorde jag anteckningar om inte blott lantpoststationsföreståndarnas utan även järnvägspoststationsföreståndarnas namn fram till tiden för första världskriget.

För läsarnas synpunkter på häftet är jag tacksam. Växjö i januari 1994

Erik Lindgren

Detta är ett utdrag ur 1904 års upplaga av järnvägs- och postkartan över Sverige.

Frövi (Näsby socken i Örebro län)

1863-02-16--

Poststyrelsens cirkulär nr 2 år 1863 innehöll fem sidor information "till samtlige Postförvaltare i Riket angående postbefordringen å jernväg". Det redovisade en överenskommelse med det statliga järnvägsföretaget om att poststationer skulle inrättas på alla statens järnvägsstationer, om det inte redan fanns ett postkontor eller en postexpedition på orten. Motsvarande överenskommelser träffades också med enskilda järnvägsföretag.

Frövi vid Köping-Hults järnväg hör till de många järnvägsstationer som på grund av den nämnda överenskommelsen förenades med en poststation den 16 februari 1863. Det var därmed en av landets äldsta järnvägsstationer, där järnvägspersonalen fick lära sig postgöromål. Järnvägen hade öppnats för allmän trafik på delsträckan Örebro - Dylta den 5 juni 1856 och på delsträckan Dylta - Arboga den 26 augusti 1857.

Nils Fredrik Engström var stationsinspektör i Frövi och blev ansvarig för postgöromålen där den 16 februari 1863. Född 1797 var han redan då till åren kommen, men han var kvar i tjänst under åtminstone ytterligare fem år. Han efterträddes av stationsinspektör G O Fröman. Trafiken ökade starkt i Frövi och i ett brev till poststyrelsen den 13 december 1873 uppgav trafikchefen vid Köping-Hults järnväg F.V. Krusenstierna att "ingen av Järnvägens där anställda får ledighet nog att hädanefter jämte järnvägsgöromålen sköta postförvaltarens åligganden".

I samma brev uppgavs "att lokal för postexpedition, bestående av tvenne rum, kan till Styrelsens disposition upplåtas i stationshuset mot den hyra och på de villkor i övrigt, som vid en möjligen blivande uppgörelse kan komma att bestämmas".

Det avsedda kontraktet överlämnades, behörigen underskrivet, till poststyrelsen av postmästaren i Örebro den 26 februari 1874. Järnvägspersonalen hade med viss svårighet kunnat sköta posten även under första hälften av februari 1874, men från och med den 15 februari upphörde samarbetet och en av postverket anställd poststationsföreståndare, Carl Pettersson, svarade för postärenden i den hyrda lokalen. Han blev från den 1 augusti 1874 chef för det förvaltningspostkontor som då inrättades i Frövi. Den formella termen var postexpedition men ändrades med 1882 års ingång till postkontor. Då befordrades postmästare Carl Pettersson till Landskrona och i Frövi tillträdde Mauritz Alfred Leopold Ericson. Under den period det fanns postkontor i Frövi tjänstgjorde därefter följande ordinarie postmästare: Carl Gabriel Brusewitz (1885-1891), Johan Rudolf Bergström (1891-1905), Axel August Sahlman (1906-1913) och Carl Herman Tisell (1914-1920).

Postkontoret byttes med 1921 års ingång ut mot en poststation. Den kunde efter nära 14 år höjas till postexpedition den 1 november 1933. Bortsett från hyresförhållandet i början av postkontorstiden hade posten i Frövi i övrigt inte något samröre med järnvägen utöver posttransporter till och från tågen.

Den form som posten i Frövi fick 1933 kallades postexpedition men var av ett annat slag än de postexpeditioner som funnits under tiden 1849-1881. De nya postexpeditionerna började inrättas den 1 oktober 1921 på större

orter, där poststationer visat sig vara otillräckliga. I allt väsentligt hade de samma befogenhet som postkontoren, men de var administrativt underordnade en postmästare och chefstiteln var "stationsmästare". Större delen av postexpeditionerna började 1977 kallas lokalpostkontor och från 1986 blott postkontor, den term som sedan dess använts för snart sagt alla slag av fasta postanstalter med kundbetjäning.

Med 1992 års ingång ändrades förhållandena inom posten radikalt genom att rörelsen delades upp i olika divisioner. Därmed är det inte meningsfullt att klarlägga postchefernas namn på de olika orterna, eftersom det finns flera olika chefer vid åtskilliga postkontor. Om Frövi kan man emellertid säga att postmästare Inger Byhlin fick före divisionaliseringsbeslutet ta över ansvaret för service till omkring 2800 hushåll med postadress Frövi.

Å öfrige linier af Statens jernvägar, *Malmö—Elmhult, Mullsjö—Falköping* och *Halsberg—Örebro*, äfvensom å den enskildt bolag tillhöriga *Örebro—Arbogabanan*, kommer tills vidare posten att fortskaffas uti särskildt afstängdt rum å någon af vagnarne eller uti en tåget medföljande låda. De bantåg, som föra post, åtföljas af en postiljon, hvilken aflemnar de till hvar särskild postanstalt adresserade försändelser samt till befordran emottager de påsar och paketer, som från postanstalterne afsändas. Han tillhandagår äfven med lådbrefs aflemnande å linien.

Bland poststationerne vid förenämnde jernvägar skola under postkontoret i *Malmö* lyda de vid *Södra Stambanan*, *Åkarp*, *Örtofta*, *Eslöf*, *Stehag*, *Sösåla*, *Hästveda* och *Ousby*;

under postexpeditionen i *Mullsjö* de å linien *Mullsjö—Falköping*, *Sandhem*, *Wartofta* och *Falköping—Ranten* samt

under postkontoret i *Örebro* såväl de å linien *Halsberg—Örebro*, *Kumla* och *Mosås*, som äfven de poststationer, *Dylta*, *Frövi* och *Fellingsbro*, hvilka också vid förbemälda tid komma att öppnas å *Örebro—Arbogabanan*.

Postförsändelser, hvilka skola från postkontor, postexpedition eller poststation fortskaffas till postanstalt vid *samma* linie, derå postkupé ej frångår, inneslutas, åtföljde af behörig breförteckning i paket, adresserad direkte till postanstalten, hvilket af postiljonen aflemnas, så snart han dit anländer. Sålunda, om t. ex. bland försändelserne från *Hästveda* förekomma bref till *Sösåla*, *Höör*, *Eslöf*, *Lund* och *Åkarp*, inläggas dessa i särskilda omslag till hvardera af nämnde orter, utan att breven till *Eslöf* komma att på något sätt postbehandlas i *Höör* eller de till *Åkarp* i *Lund*, o. s. v.

Detta är ett utdrag ur poststyrelsens cirkulär nr 2:1863, som även berör "den enskilt bolag tillhöriga *Örebro—Arbogabanan*" (via bl a *Frövi*).

Vid anslutningen mellan Frövi-Ludvika järnväg och Örebro-Köpings järnväg låg Vanneboda, där en poststation öppnades i järnvägsstationen den 1 maj 1901. Delsträckan Örebro-Frövi hade året innan sålts av Örebro-Köpings järnväg till Statens Järnvägar. Persontrafiken på Frövi-Ludvika järnväg överfördes nu gradvis till Vanneboda och tidtabellen för järnvägsposterna visade inte längre Frövi som utgångspunkt för posttågen. År 1930 lät man emellertid persontrafiken till och från Ludvika åter ha järnvägsstationen i Frövi som terminal.

345.

Ludvika—Vanneboda.

(Från och med den 1 augusti 1900.)

Br. Tåg 27.	Br. Tåg 1.	Br. Tåg 15.	Br. Skd. Tåg 7.	Pik. 294 Tåg 11.	Km.							
8 ³⁰				2 ⁰	—	Ludvika 325, 343	12 ¹⁷	7 ²⁰				
—				2 ¹²	5	Gonäs	12 ³⁷	—				
9 ³				2 ³³	9	Blåberget	12 ³⁶	—				
9 ³⁰				3 ⁰	18	Grängesberg 343	12 ³⁰	6 ³⁰				
	Fk. Ej ana. Tåg 1.								Tåg 26. Brl.			
9 ⁴⁶	9 ⁴⁶			3 ¹⁴	—	Grängesberg	11 ⁵⁰					
—	—			3 ³⁰	23	Hörk	11 ³⁶					
—	—			3 ⁴⁷	30	Ställberg	11 ¹²					
10 ⁴⁰	10 ⁴⁰			4 ⁰	35	Ställdalen 343	10 ¹⁷					
	Pik. 341 Tåg 1.	Fkmp. Tåg 7.		Pik. 295 Tåg 11.	Fk. Ej ana. Tåg 5.				Tåg 3. Pik. 294			
	9 ^{10⁵³}	1 ³		4 ⁵	6 ²²	Ställdalen	10 ³⁰	5 ⁴³	3 ¹⁸			
	11 ¹¹	1 ²¹		4 ²⁵	6 ¹⁰	Kopparberg	10 ¹²	5 ²⁵	3 ³⁰			
Br. Tåg 3.	Br. Tåg 15.	Br. Skd. Tåg 7.							Tåg 22. Fkmp.			
5 ²	11 ¹⁶	9 ¹⁰	1 ³³	4 ³⁰	—	Kopparberg	10 ⁷	4 ⁵¹	7 ²⁰	7 ²⁰		
—	11 ²¹	—	—	4 ³⁴	45	Bånghammar 343	10 ²	4 ⁴⁶	7 ¹⁵	—		
—	11 ²¹	—	—	4 ³⁵	—	Bånghammar	10 ¹	4 ⁴⁵	7 ¹⁴	—		
—	11 ²⁶	—	—	4 ⁴⁰	47	Bånghärad	9 ⁵¹	4 ⁴¹	7 ¹⁰	—		
—	11 ⁴⁴	—	—	4 ⁵⁵	54	Rällsd	9 ⁴¹	4 ¹⁰	6 ⁵⁴	—		
—	11 ⁵⁷	—	—	5 ⁹	60	Vasselhyttan	9 ²⁸	4 ³	6 ⁴⁰	—		
—	12 ⁰	—	2 ³⁰	5 ¹⁵	Tdn. 64	Stord 341	9 ¹⁸	3 ⁵²	6 ³⁰	6 ³⁰		
—	12 ¹²	—	2 ³⁹	5 ³²	O. L. 74	Stord	9 ¹⁶	3 ⁵⁰	6 ²⁵	6 ²⁵		
—	12 ³³	—	—	5 ⁴¹	Tåg 3. 74	Gusselby	8 ⁵⁴	3 ²³	6 ²	—		
6 ⁴⁵	12 ⁴⁸	11 ⁰	3 ⁴³	5 ⁵²	Tåg 3. 70	Lindesberg	8 ⁴³	3 ¹²	5 ³⁴	5 ³⁴		
—	17	—	—	6 ¹⁰	88	Vedevåg	8 ⁰	2 ⁴⁸	5 ⁷	—		
7 ²¹	1 ²⁸	11 ⁴⁵	4 ²³	6 ²⁰	98	Vanneboda 325	8 ⁰	2 ²⁵	5 ⁵	5 ⁵		
							Tåg 2. Pik. 341	Tåg 4. Pik. 295	Tdn. Skd.	Br. Skd.		

I Vanneboda blev stationsinspektorn August Emil Finnberg ansvarig för postärendena från början. För postärenden blev stationen föga utnyttjad och avtalet om att järnvägsbefälet skulle svara för postärendena upphörde den 31 maj 1962, som således blev indragningsdatum för poststationen. Ingen centralbyråkrat tycks dessförinnan ha föreslagit att poststationen skulle döpas om till Frövi 2.

Den 16 november 1871 öppnades den 19 km långa bandelen från Frövi till Lindesberg för allmän trafik och den 1 november 1871 började samarbetet mellan post och järnväg. Mellan den dåvarande sträckans båda ändpunkter låg Vedevågs järnvägsstation, i vilken en poststation öppnades den 1 november med stationsföreståndaren C A Westman som ansvarig för postgöromålen. Han fick 240 kr om året i ersättning för denna del av arbetet. Med oförändrat arvode följdes han av E Lamberg, Oskar Alrik Ekendahl, A Finnberg och Anders Wilhelm Andersson. Den sistnämnde fick från 1896 års ingång årsarvodet höjt till 300 kr, vilket kom efterträdaren den 1 maj 1898 Carl Axel Åberg till godo. Återkommande allmänna regleringar av arvoden medförde ändringar under de följande ansvariga järnvägsmännen, t ex Carl Vikström från 1903. Hans årsarvode för själva postsysslan uppgick sålunda från den 1 april 1917 till 600 kr, vartill kom ett biträdesanslag på 360 kr och ett dyrtidstillägg på 420 kr.

Rörelsen utvecklades väl och blev så kraftig att postarbetet inte i längden kunde förenas med järnvägen. Den flyttades till bruksherrgården och senare till det nya centrumhuset. Den 1 oktober 1951 höjdes poststationen till postexpeditionens klass. Karl Stellan Mässing var en av de följande cheferna med titeln stationsmästare och senare Lennart Wentzel.

I samband med en utredning 1972 som bl a syftade på införande av stadsbrevbäring i Vedevåg var det avsett att ändra postexpeditionens namn från Vedevåg till Lindesberg 2. Detta mötte stort motstånd och sedan en delegation från Vedevåg uppvaktat kommunikationsminister Bengt Norling i januari 1973, sköts frågan upp för avgörande efter två år. Beslutet fattades så att säga "i positiv riktning" lagom till julruschen 1974 och postnamnet finns kvar ännu när detta skrivs i januari 1994. Omkring 400 hushåll betjänas av postkontoret i Vedevåg.

Lindesberg (stad i Örebro län)

postkontor ca 1645--

Nästa anhalt på vår tänkta resa är Lindesberg. Där finns i stort sett inte något annat att redovisa i förhållandet mellan post och järnväg än att postverket redan från november 1871 anlidade järnvägen för posttransporter och därigenom också måste sörja för transporter mellan järnvägsstationen och det redan omkring 230 år gamla postkontoret. Landsvägstransporterna lades med andra ord om när järnvägen togs i bruk för posttrafik.

Lindesås fick stadsprivilegier den 20 december 1643 och vid stadens första allmänna rådstuga 1644 utnämndes Bertil Nilsson till postmästare. Detta förefaller ha skett utan postverkets officiella godkännande. Lindesberg finns sålunda inte i 1645 års brevtaxa. Bertil Nilsson avled i början av 1646 och hans efterträdare Simon Bossard blev formellt utnämnd till postmästare den 22 juli 1646. Ungefär 25 postmästare har innehaft befattningen efter honom.

Postmästare Lennart Lindgren fick i modern tid efter postmästarna Kurt Lindström och Sven Broman ta över ansvaret för service till de ca 6000 hushåll som har postadress Lindesberg.

Men det var postmästare Samuel August Ekermann (1863-1873) som fick uppleva järnvägsbyggnaden och vara med om förändringen av landsvägs-transporterna.

Gusselby (Linde socken i Örebro län)

1872-12-01--1066-06-30

I november 1872 var järnvägen mot Ludvika så pass färdig på delsträckan till Grängesberg att provisorisk trafik kunde inledas, men inte förrän från den 8 oktober 1873 medgavs allmän trafik fram till Grängesberg. Så länge väntade postverket dock inte med att etablera samarbete med järnvägen på denna delsträcka utan redan den 1 december 1872 öppnades poststationer i Gusselby och Storå järnvägsstationer. För postbefordringen användes den tiftabell som framgår av illustrationen.

Frövi—Nya Kopparberget.

△		△	
Från <i>Frövi</i>	kl. 5,40 e. m.	Från <i>Nya Kopparberget</i>	kl. 5,0 f. m.
» <i>Wedevåg</i>	» 6,7 »	» <i>Storå</i>	» 6,15 »
» <i>Lindesberg</i>	» 6,44 »	» <i>Gusselby</i>	» 6,45 »
» <i>Gusselby</i>	» 7,4 »	» <i>Lindesberg</i>	» 7,10 »
» <i>Storå</i>	» 7,44 »	» <i>Wedevåg</i>	» 7,35 »
Till <i>Nya Kopparberget</i>	» 8,50 »	Till <i>Frövi</i>	» 7,58 »

Stationsinspektör C M Westman blev ansvarig för posten i Gusselby från starten. Han hade tidigare varit postansvarig i Frövi. En **stins** på den förhållandevis lilla stationen var väl att ta i och han avlöstes snart av August Fahlgren med den något mindre statusbetonade titeln stationsföreståndare. Ersättningen för själva postsysslan var i båda fallen 240 kr om året. Den höjdes genom poststyrelsens beslut den 4 januari 1895 till 300 kr och steg sedan i takt med allmän reglering periodvis av arvoden till föreståndare för förenade post- och järnvägsstationer. När C A Örn tog över efter Fahlgren i oktober 1909, var ersättningen sålunda 480 kr om året jämte 300 kr i biträdesersättning men sjönk genom 1914 års reglering till 420 kr resp 240 kr.

Gusselby hörde till de av postens kunder förhållandevis föga frekventerade järnvägsstationerna. När planer på postens avveckling i Gusselby blev kända i mitten av 1960-talet, gjorde man förhållandevis litet motstånd. Poststationen drogs sålunda in vid halvårsskiftet 1966 och ersattes förutom av en lantbrevbärare från Lindesberg också av ett postombud under en kort övergångsperiod. Rune Seffon fungerade som postombud. Dennes tjänster utnyttjades mycket litet och postombudet drogs in redan med mars månads utgång följande år.

Den största saknaden förefaller ha varit att postnamnet Gusselby gick förlorat. Detta lyckades man emellertid återvinna så småningom genom att postledningen i slutet av 1980-talet började medge återinförande av namn för bl a postorter, vars poststationer blivit indragna **efter** att postnummer hade börjat införas. Detta var nu inte tillämpligt på Gusselby, ett faktum som dock inte spelade någon negativ roll i detta fall. Postortsnamnet Gusselby återinfördes sålunda den 1 april 1992 samtidigt med 13 andra förut befintliga namn och fyra helt nyttillkomna.

Storå (Linde socken i Örebro län)

1872-12-01--1969-04-30

= Storå 2 1969-05-02--

För tillkomsten av den förenade post- och järnvägsstationen i Storå gällde samma förutsättningar som redovisas i föregående avsnitt om Gusselby. Från och med den 1 december 1872 var det sålunda järnvägsbefälet i Storå som svingade datumstämpeln och svarade för postservicen. Det var till en början relativt stor omsättning på de ansvarshavande, i tur och ordning Anders Nilsson, G Larsson samt i tidigare avsnitt nämnd stationsinspektör C M Westman, följd 1889 av stationsinspektör Johan August Essén, alla med 600 kr i årsarvode för själva postsysslan. Den sistnämnde hade tidigare förestått poststationerna i Kloten och Bånghammar

Essén fick i samband med 1903 års reglering av postarvodena se detta sänkt till 420 kr men kompletterat med 240 kr i biträdesersättning. Nu ökade emellertid trafiken i sådan omfattning att post och järnväg måste skiljas åt. Från 1908 års ingång blev sålunda Anna Sofia Bern föreståndare för den från järnvägen skilda poststationen. Utöver det fasta årsarvodet på 600 kr fick hon dels 240 kr i biträdesersättning och dels 300 kr om året för transporter av post mellan poststationen och järnvägsstationen. Biträdesanslaget höjdes från 240 till 300 kr den 1 oktober 1916.

Bland senare tiders föreståndare för poststationen i Storå kan nämnas Liss Olov Thessén med den 1 juli 1941 som anställningsdatum. Han fick uppleva att poststationen höjdes till postexpedition. Från den 2 maj 1969 fick posten i Storå tilläggsiffra 2. Det skedde inte utan vidare, för det var en segsliten fråga som avgjordes med det beslutet. I postverkets enligt min uppfattning svårförklarliga strävan att minska antalet adressenheter skulle postexpeditionerna i Storå och Guldsmedshyttan få ett gemensamt namn med tilläggs-siffrorna 1 och 2 för att skilja dem åt. Frågan var bara vilket av de båda namnen som man på det sättet skulle låta försvinna från postanstaltsförteckningen.

Kommunalnämnden förordade först att namnet Guldsmedshyttan skulle bibehållas, men detta förorsakade nästan folkstorm bland Storå-borna, vilka också fick anhängare av många som bodde i Stråssa. Tungt vägde kanske länsstyrelsens yttrande den 26 augusti 1969 om att Storå i regionala sammanhang måste betraktas som det mest lämpliga centret för norra delen av dåvarande Linde kommun samt angränsande delar av Ramsberg. Med

frångående av sin först meddelade uppfattning instämde Linde kommunalnämnd i länsstyrelsens uppfattning och poststyrelsen beslöt, att postexpeditionen i Guldsmedshyttan skulle heta Storå 1, postexpeditionen i Storå skulle heta Storå 2 och poststationen i Stråssa Storå 3.

Posten i Storå finns kvar ännu när detta skrivs i januari 1994 med postutdelning från Guldsmedshyttan, vars namn återinfördes den 1 april 1993 (tidigare med namn Storå 1).

Guldsmedshyttan (Linde socken i Örebro län) 1875-02-01--1969-04-30 = Storå 1 1969-05-02--

Från Storå byggdes en 4 km lång normalspårig järnväg till Guldsmedshyttan, öppnad för allmän godstrafik den 31 mars 1875. Poststyrelsen tog vara på möjligheten att utnyttja linjen för postbefordran och beslöt att en poststation skulle öppnas i Guldsmedshyttan den 1 februari 1875 med postbefordran på den nya bibanan. I ett brev till poststyrelsen den 22 december 1874 hade disponenten för Guldsmedshytte AB bland annat anfört att "den post som vid nyårets början lär komma att avfärdas mellan Nora och Storå över Fanthyttan i stället kunde utgå från Guldsmedshyttan, varigenom skjutsvägen förkortades med omkring ½ mil, och härtill kommer att Aktiebolaget är villigt att kostnadsfritt, ej mindre fortskaffa posten å sin järnväg från Storå till Guldsmedshyttan, än även att hyresfritt upplåta lokal för poststationen".

Järnvägen medverkade på så sätt till avkortning av sträckan för landsvägs-postföring. Detta påverkade i sin tur kontraktet med bergsmannen Anders Jansson som fullgjorde postföring mellan Storå och Nora.

*Med anledning af Kungl. General-Post-Styrelsens
skrifvelse den 18de dennes nr 4138 (1874) har Kontoret
härvidt bevismannen Anders Jansson i Fanthyttan,
hvilken enligt kontrakt befridat postföring
två gånger i veckan fram och åter mellan Storå och
Nora, huruvida han skulle finnas lagad å fören
och med utspändande förklarad månads ingång
utgå från postskjutet endast fram och åter mellan
Guldsmedshyttan och Nora; hvar till kan gifvit sitt
skriftligt medgivande, hvilket beviljat; härmed
härvidt beviljat och öfverlämnat.*

Nora Postkontor den 22 Januari 1875

J. A. Barck

*Nr 2867
1874*

Järnvägars tillkomst medförde ofta förändringar av kontrakt med landsvägspostförare.

Stationsmästaren C J Lindberg blev föreståndare för poststationen i Guldsmedshyttan, till en början med 240 kr i årsarvode för själva postsyslan. Han efterträddes av Anders Wilhelm Strandt och år 1888 kom Erik Ferdinand Jäderberg till grötfatet, som man säger ibland. Det var ett fint grötfat, för trafiken utvecklades bra och arbetet ökade så mycket att post och järnväg måste skiljas åt. Denna tanke genomfördes den 1 november 1906, då skolläraren och organisten Gustaf Melker Blomkvist tog hand om poststationen med 300 kr i årsarvode. Han fick glädje av att detta höjdes med 1917 års ingång till det dubbla (diarienummer Ib 1916:3163).

Poststationen utvecklades bra och höjdes till postexpedition den 1 mars 1948. Hildur Maria Eriksson fick chefstiteln stationsmästare, följd 1957 av Asta Viktoria Fröberg. I en kamp om postnamnet fick Guldsmedshyttan ge vika och från och med maj 1969 fick postexpeditionen heta Storå 1. Mera härom har jag nämnt i föregående avsnitt om Storå.

Förnuft brukar segra ibland och så blev det också för posten i Guldsmedshyttan som från och med den 1 april 1993 åter fick sitt ursprungliga namn. Postmästare Bernice Sundlöf-Grahn hade tagit över ansvaret för service till drygt 2000 hushåll med postadress Guldsmedshyttan, inklusive dem i Storå och Stråssa.

1897-12-01--1920-09-30
= Stråssa 1920-10-01--1969-04-30
= Storå 3 1969-05-02--

Kårberg (Stråssa) (Ramsbergs socken i Örebro län)

Flera försök och omfattande skriftväxling föregick tillkomsten av poststationen i Kårberg. Den 1 mars 1894 skrev sålunda gruvförvaltaren R W Beskow och ett antal andra företrädare för Kårberg till poststyrelsen och berättade att handlanden E J Verrö i Kårberg under 20 års tid hade "utan någon ersättning haft besvär med och i egen lösväska befordrat våran icke obetydliga post". Efter mycken argumentation avslutades det långa brevet med en anhållan "att Kungl. General Poststyrelsen ville taga i övervägande och söka möjligtvis utröna, om icke en postanstalt till borde bära sig".

Inom Ramsbergs socken hade under tiden den 1 juli 1860 - 31 mars 1875 funnits ett postkontor (postexpedition enligt dåvarande terminologi) med Frans Nicolaus Wigandt som chef. Det var sedan dess utbytt mot en poststation. Två poststationer inom samma socken hörde inte till vanligheterna, något som kan förklara den ovan citerade försiktiga formuleringen i ansökan. Under remissbehandlingen uttalade poststationsföreståndare Emilia Fernqvist i Ramsberg att en poststation i Kårberg torde "vara behövlig för gruvverksamheten och den talrika befolkning som finnes på orten". Poststyrelsen fann emellertid den 28 december 1894 "förevarande framställning icke böra till vidare åtgärd föranleda", sedan postinspektören konstaterat bl a följande:

"Kårberg passeras dagligen av mellan Storå och Ramsberg framgående landsvägs-post, som erbjuder tillfälle för korrespondenter i orten att genom förmedling av den på ett avstånd av allenast sex kilometer därifrån belägna poststationen i Storå avsända och emottaga post".

Ett nytt försök gjordes genom ett brev till poststyrelsen den 18 november 1895 från några korrespondenter i Kårberg. Vid behandlingen i poststyrelsen den 26 november 1895 hänvisades blott till det förra, då elva månader gamla beslutet. Frågan togs därefter upp vid den ordinarie bolagsstämman den 16 maj 1896 i Håkansboda med Stråssa gruvbolag. Enligt protokollets 12:e paragraf skulle utdrag av protokollet "gälla som bevis om bolagets intresse" för allmänhetens förslag om att få en poststation i Kårbergs by. Det dröjde emellertid till följande år, innan "allmänheten" kom in med sitt nya förslag, daterat den 1 februari 1897.

Även denna gång förordade poststationsföreståndare Fernqvist i Ramsberg en poststations tillkomst. I sin redovisning till poststyrelsen den 27 augusti 1897 föreslog nu postinspektören efter gjord undersökning att poststationen skulle inrättas. Dennes ändrade inställning framgår av bl a följande citat ur hans framställning:

"Frågans lyckliga lösning synes ligga ortens befolkning varmt om hjärtat, och framställningen understöddes av såväl postmästaren i Lindesberg som poststationsföreståndarna i Storå och Ramsberg, vartill kommer att handlanden E J Werrö numera åtagit sig att mot ersättning av allenast sextio kronor om året förestå den ifrågasatta poststationen under en tid av minst tre år".

Poststationen öppnades den 1 december 1897. Werrö bevakade sitt kontrakt och fick efter framställning årsarvodet höjt till 140 kr, räknat från och med juli 1901. Den 1 april 1908 övertog fröken Beda Antonia Rosell poststationen, nu med 480 kr i årsarvode. Till detta kom från 1917 års ingång 180 kr i dyrtidstillägg.

Strax efter föreståndarebytet föreslog Stråssa Gruv AB i oktober 1908 genom ett brev till poststyrelsen att poststationen skulle namnändras till Stråssa. Kommunalstämman hade föreslagit att gilla en sådan åtgärd, men ett stort antal av Kårbergs invånare var emot den. De framhöll att Stråssa var en mindre del av samhället och *"en sammanträngd krets på sidan om själva knutpunkten inom Kårbergs by, varemot det stora flertalet utgöres av hemmansägare, handlande och en stor del arbetare"*. Kommunalstämman i Ramsberg den 19 december 1908 hade haft delade meningar, som dock så småningom sammanjämkades utan votering.

Postmästare Gustaf Österlund i Lindesberg ansåg i sitt yttrande till postinspektionen att det inte hade varit så stora olägenheter med namnet Kårberg, att det kunde motivera någon ändring. Kronofogden i Lindes fögderi avstyrkte bifall och poststyrelsen ansåg inte att ärendet borde föranleda till vidare åtgärd.

I framställningen hade ändå flera olägenheter påvisats. Sålunda kom det ibland till Kårberg post som var avsedd för Kårberg i Snavlunda socken i Örebro län. Vidare inträffade felsorteringar på grund av otydligt skrivna adresser så att post till Kårberg ibland fick passera Karberg i Norrland, Varberg i Halland och Karlberg vid Stockholm. Poststationen hade med fröken Rosells övertagande flyttats närmare Stråssa gruvor, i vars omedelbara närhet 500 arbetare hade sina bostäder.

Efter ytterligare ett decennium genomfördes dock den föreslagna namnändringen. Från den 1 oktober 1920 kallades poststationen nämligen **Stråssa**. Det är ovisst om ändringen kan ha påverkats av det faktum att den sju kilometer långa järnvägen från Storå hade öppnats för godstrafik den 31 juli 1915. Namnet Stråssa skulle så småningom strykas ur postanstatsförteckningen. I postverkets strävan att minska antalet sorteringsenheter byttes namnet sålunda med maj månads ingång 1969 ut mot Storå 3.

I en tidig föregångare till 1990-talets nya giv med entreprenader för mindre postkontor tecknades ett avtal med ICA-butiken i Stråssa om skötseln av postkontoret från och med november 1877. Den 2 november klippte regionchefen Lillian Forsman av det blå-gula bandet och invigde den nya skapelsen med orden *"det är bra både för affären och för oss"*. Ann-Helen Lindmark och Eva-Marie Gustafsson är namnet på de damer som närmast därefter fick sköta postservicen, till en början stöttade av Sonja Eriksson. Hon hade varit den siste postanställda chefen för posten Storå 3. Med april månads ingång 1993 ändrades för övrigt beteckningen Storå 3 till Stråssa.

Ramsberg

1860-07-01--1969-04-30

Ehuru tämligen avlägsen från järnvägen finner jag anledning att här också kort beröra posten i Ramsberg med något utöver de få ord som nämns i avsnittet om Kårberg. En orsak är att lantbrevbäringen dit efter poststationens indragning utgick från Guldsmedshyttan, då med namnet Storå, och att i konsekvens därmed postadressen var Storå men sedermera i postens "charmoffensiv" mot hembygdsrörelsen medgav återinförande av postnamnet Ramsberg trots att någon postanstalt inte finns där sedan 1969.

Ramsberg har relativt tidiga anor som postort. Redan den 1 juli 1860 öppnades där en postexpedition (förvaltningspostkontor) på grund av ett kungligt brev den 17 februari samma år. Frans Nicolaus Wigandt, som fick anställning som postskrivare redan vid 13 års ålder, blev chef i Ramsberg med titeln postexpeditör, den titel som användes för de mindre postkontoren under perioden 1850 -1881. När postkontoret i Svenljunga blev ledigt, skrev han den 19 november 1874 till poststyrelsen för att *"i största ödmjukhet anhålla om tjänstgöringstransport till nämnda ställe"*. Ehuru det fanns andra sökande blev det ganska tidigt klart att Wigandt skulle komma i fråga till befattningen i Svenljunga, kanske delvis beroende på att en undersökning pekat på att postkontoret i Ramsberg, som var beläget i Ramshytte by, kunde ersättas med en mindre kostsam postanordning. Poststyrelsen infortrade sålunda från Wigandt besked om att postföringsentreprenörerna kunde *"utan särskild ersättning åtaga sig postens fortskaffande från annan lokal än postanstaltens nuvarande"*.

Under tiden 25 januari - 24 februari 1875 vikarierade C H Jordell som chef för posten i Ramsberg. Han anmälde sig den 12 februari 1875 "såsom sökande till föreståndareplatsen för den möjliga blivande stationen". Post-

styrelsen hade då i ett brev till kommunstyrelsen i Ramsberg väckt förslaget om att förändra postkontoret till poststation.

Ärendet hade föredragits vid kommunalstämman i Ramsberg den 17 januari 1875. Stämman skulle då avge ett av länsstyrelsen infordrat yttrande, något som gjordes med bl a följande text i protokollet:

"Kommunens ledamöter, som ännu hade i friskt minne de stora svårigheter och uppoffringar, som de i förra tiden haft för att erhålla tidsenlig postbefordring, förklarade sig med ledsnad och oro erfara, att Kungl. General Poststyrelsen vore betänkt på indragning av postexpeditionen i Ramsberg. - - Vidare ansågo de för sig mest betryggande och önskvärt om någon i kyrkobyn redan bosatt och av dem känd person kunde bliva såsom stationsföreståndare antagen, men ansågo sig även kunna utlova, att å lämpligt ställe i Ramsberg skall mot billig hyra erhållas bostad och postlokal för annorstädes nu bosatt person av kvinnkön som kan komma att till poststationsföreståndare varda antagen.

Kommunalstämman ansåg slutligen sig icke överskrida gränserna för sin befogenhet, då den vördsamt anhåller, att Landshövdingeämbetet behagade hos Kungl. General Poststyrelsen föreslå till föreståndare för möjligen blivande poststation i Ramsberg mamsell Emilia Fernqvist, bosatt i Ramshytte by, vilken för denna befattning enligt dess mening besitter nödiga egenskaper, varande anställd såsom räkenskapsförare i socknens sparbank och även sedan några år tillbaka inskriven i postverkets tjänst".

Därmed var väl chansen borta för den vikarierande Jordell att få tjänsten. Länsstyrelsen anförde bl a följande den 18 februari 1875 i sina kommentarer till protokollet:

"Något väsentligt hinder synes numera icke böra möta att indraga ifrågasvarande postexpedition, såvida den blir ersatt med en poststation, synnerligast sedan Ramsberg får postutväxling 3 dagar i veckan å Storå och 3 andra dagar å Uttersbergs järnvägsstation, varemot det vore obilligt vägra socknen med 4700 personer samt många bruk, apotek, distriktsläkarebostad m m en poststation i närheten av kyrkan. Visserligen finnes Rällså järnvägs-poststation inom nordvästra gränsen av socknen, där Lindes, Ramsbergs och Ljusnarsbergs socknar sammanstöta, men på över 1½ mils avstånd från kyrkan".

Emilia Fernqvist fick enligt poststyrelsens beslut den 19 mars 1875 360 kr i årsarvode som poststationsföreståndare. Det höjdes till 400 kr, räknat från den 1 juli 1898. Organisten och folkskolläraren Ferdinand Svensson från Hovs socken i Östergötland efterträdde henne med 1903 års ingång. Fröken Elsa Sofia Svensson tog över redan den 1 juli 1907. Från och med juli 1912 fick hon årsarvodet höjt till 600 kr.

Den sista i raden av föreståndare vid poststationen i Ramsberg blev Eva Reuterhäll, som efter indragningen den 30 april 1969 blev lantbrevbärare vid den från Guldsmeshyttan (nu med namnet Storå 1) utgående lantbrevbäringslinjen. Postnummersystemet hade införts ungefär ett år tidigare och enligt de generella reglerna kunde Ramsberg återfå namnet i postadressen. Den 1 april 1993 återinfördes sålunda postorten Ramsberg.

Vin mer i skrifnusen af den 9
Jai jag komma, att jag kinstyrker post
stationens inrättande i Ramsberg ju förr
desto mer; detta på grund af att
jag naturligen är i tingshus hira krogom
från ifrågasvarande ort hur obehvämt
de ha för att få en sånna post
P. Ersson,
Poststationens föreståndare

STORA
11
3
1897

Vid vägen mellan Morskoga krog och Resta by i Ramsbergs socken finns en sten som en och annan förbifarande undrar över. Den har en inskription med ett posthorn och ett datum vilket erinrar om ett överfall på postskjutsen från Nya Kopparberget i oktober 1846.

Den överfallne kusken var drängen Carl Ersson, hemmahörande i Fellingsbro. Han blev illa skuren av rånaren som lämnade honom medvetlös. När han vaknade begav han sig med möda till ett torp i närheten, varifrån myndigheter larmades.

Postkärrans väskor fanns kvar i närheten av överfallsplatsen på ett hundratal meter från landsvägen. Alla utom en var sönderskurna.

Rånaren, en Johansson, kunde gripas av bergsmannen Nils Andersson i Håkansboda. I rånarens ena stövel fann man nära nog 1000 riksdaler b:co undangömda.

Vasselhyttan (Linde socken i Örebro län)

1882-01-01--1966-10-31

Efter avstickaren från Storå nordöst ut till Stråssa och Ramsberg återvänder vi nu till järnvägen på vår tänkta resa. Närmast kommer vi till Vasselhyttan, där det inte fanns någon järnvägsstation när tågen började gå. Hyttfogden P Persson i Wasstorp skrev den 16 september 1876 till poststyrelsen och påtalade att en station då hade öppnats vid Vasselhyttan "och på samma ställe är en ganska stor by samt masugn och dessutom flera bruk i närheten". Brevet remitterades till postinspektionen i Västra distriktet. Denna fick efter förfrågan från Frövi - Ludvika järnväg det svar som framgår av illustrationen.

FRÖVI - LUDVIKA JERNVÄG.
TRAFIKCHEFS-EXPEDITIONEN.

N: 600.

Till Post Inspektionen för Västra Distriktet
Göteborg

Med anledning af Skrifvelsen
den 22 dennes, angående blottandet
inrättande af en poststation vid
Vasselhyttan, för järnvägsförvaltningen
meddelat;
att intet hinder förefinns för ut-
veckling af post- och telegraf-
nämnda ställen, ehuru de postfina-
nserna i allmänhet äro vid Vasselhyttan
Storå och Udderå, Insalby, Rällså,
och vidare ståtens ställen för järn-
väg för en post värdet utvecklas
i paket under höjts påtta paragrafer.
Järnvägsförvaltningen har ännu sig
brist på papper för höjst obetydlig post.
vidare lönar uppstå vid denna 3/10 mil
från Storå belägna station
Lindesberg 23 Sept 1876
A. J. Carlsson

Samtidigt förelåg en framställning från C J Mosén vid Flögfors Kopperverk. I detta framhölls att tillkomsten av en poststation i Vasselhyttan skulle förkorta väglängden för brukets posthämtning från en till 1/4 mil. Postinspektionen ansåg sig emellertid inte böra tillstyrka bifall "med anledning av vad trafikchefen för Frövi-Ludvika järnväg meddelat i avseende på den posttrafik som vid en möjligen blivande poststation vid Vasselhyttan kunde vara att förvänta". Det beskedet torde ha varit skälet för att poststyrelsen vid föredragning den 6 oktober 1876 inte ansåg ärendet "för närvarande böra till åtgärd föranleda".

Flögfors Bolag kom igen med en ny ansökan den 16 augusti 1881, undertecknad av 24 andra personer i trakten. Nu ansåg postinspektionen i sitt remissvar till poststyrelsen den 26 oktober "poststations anordnande å ifrågavarande plats vara av behov påkallat" och tillstyrkte dess inrättande. Därefter följde poststyrelsens beslut att en förenad post- och järnvägsstation skulle öppnas i Vasselhyttan med 1882 års ingång och att arvudet för skötseln av postärendena skulle utgå med 240 kr om året.

Stationsmästaren Anders Magnus Johansson fick ansvaret för posten. Vid 1902 års reglering av arvudena till föreståndare för förenade poststationer höjdes hans årsarvode till 300 kr och till 420 kr genom 1906 års reglering. Han avled i augusti 1911 och följdes efter en tids vakans av Per Elis Thorén den 1 augusti 1912. Från den 15 maj 1915 tog Karl Erik Heimers över efter att tidigare ha varit poststationsföreståndare i Ålsäng.

Poströrelsen var aldrig särskilt stor men poststationen fanns kvar till och med oktober 1966.

Rällså (Ramsbergs socken i Örebro län)

1874-03-01--1968-02-29

Nästa uppehåll vid järnvägen gör vi i Rällså, där en poststation öppnades i järnvägsstationen den 1 mars 1874. I det årets leveransjournal vid postverkets persedelförråd finner man att erforderliga inventarier levererades till postinspektionen i centraldistriktet från Stockholm den 29 januari i form av en brevlåda, en skylt, ett sigill, en brevstämpel, en värdestämpel, en vågbalans, ett par vågskålar jämte vikter samt en stämpellåda. Specifikationer av detta slag är ganska ovanliga - ofta levererades till de överordnade postinspektionerna eller postkontoren inventarier till flera olika poststationer samtidigt och man kunde inte därav utläsa för vilka poststationer de olika inventarierna var avsedda.

Stationsföreståndaren Johan Andersson blev ansvarig för posten i Rällså med 240 kr i årsarvode för denna del av sysslan. Han efterträddes av Carl Nathanael Westman och O Ekdendahl med vardera tämligen korta intervaller. Johan Magnus Tagh tog över i oktober 1901 och Erik Emil Odén den 1 december 1915. Post och järnväg skildes åt på 1930-talet. När poststationen drogs in med februari månads utgång 1968 hade den under 18 år skötts av Siri Eriksson, som då fick fortsatt tjänstgöring vid posten i

Kopparberg. Samtidigt med denna omorganisation ändrades namnet för posten i Bångbro till Kopparberg 2, ännu ett exempel på postverkets strävan att minska antalet adressenheter - till vad nytta detta nu kunde ha.

Tillkomsten av den förenade post- och järnvägsstationen i Rällså medförde bland annat ändrad postadress för invånarna i Östra och Västra Löa byar. De hade dessförinnan fått sin post i en lösväska från Ramsberg. Nu fick de alltjämt sin post i lösväskan, men den expedierades av poststationsföreståndaren i Rällså.

I ett brev till poststyrelsen den 10 mars 1875 begärde företrädare för Löa att en poststation skulle få inrättas där. Om turena kring detta försök berättas i ett kapitel med rubriken "Kronofogdens förslag nonchalerades" i boken "Humlegubbar" (nr 13 i förteckningen över posthistorisk litteratur i slutet av detta häfte).

1876-01-01--1968-02-29
Kopparberg 2--89-06-30

Bångbro (Ljusnarsbergs socken/köping i Örebro län)

På sträckan mellan Lindesberg och Grängesberg öppnades järnvägen för allmän trafik den 8 oktober 1873 men i Bångbro fanns då inte någon järnvägsstation. När en sådan väl kom till stånd med 1876 års ingång, förefaller det ha varit mer eller mindre självklart att den skulle förenas med postgöromål. En framställning i ärendet den 7 december 1875 från Bånghammars Bryggeri Aktiebolag och Motala Mekaniska Verkstads AB (såsom ägare av Bångbro järn- och stålförädlingsverk) ledde utan omsvep till poststyrelsens beslut den 20 december 1875 i positiv riktning.

Stationsmästaren Carl Victor Ekholm fick ansvaret för posten med 180 kr i årsarvode, vilket efter hans framställning höjdes till 300 kr med 1877 års ingång. Genom 1902 års allmänna reglering ökades summan med ytterligare 60 kr och genom 1906 års reglering till 480 kr jämte 300 kr i biträdesanslag, något som skvallrar om stor omsättning. Långt dessförinnan hade det varit tal om att dra in poststationen, varom nämns mera i följande avsnitt om Bånghammar.

I oktober 1909 tog stationsföreståndaren Carl Ernst Alselius Unge över ansvaret för posten i Bångbro och fick vid 1914 års arvodesreglering ersättningen höjd till 540 kr jämte 360 kr i biträdesersättning. Det lokala samarbetet mellan post och järnväg upphörde 1925. Under sista perioden innan poststationen blev en "vanlig" lantpoststation förekom ett samarbete med bruket, då Bror A-son Frisk vikarierade som poststationsföreståndare. Från den 1 september 1925 var poststationen helt och hållet postverkets egen angelägenhet och Bror fick uppleva en jämn utveckling som bland annat ledde till att poststationen klassades som postexpedition från och med oktober 1957. Han fick nu titeln stationsmästare och lämnade vid sin pensionering i augusti 1966 över till Kerstin Jacobsson.

Från den 1 mars 1968 fick postexpeditionen namnet Kopparberg med tilläggsiffra 2. Visserligen fick den nya lokaler omkring tio år senare men dess bärkraft var ändå inte tillräckligt stor utan postkontoret (som det hette med den nya terminolgin) drogs in med juni månads utgång 1989. Detta kungjordes i publikationen "Meddelande Minnespoststämplar" på detta sätt.

POSTKONTORSÄNDRING

Indragning

Fr o m 1989-07-03 indrages postkontoret Kopparberg 2.

Sistadagsstämpel kan fås på försändelser som sänds till adress: Postkontoret, »Sistadagsstämpel», 714 02 KOPPARBERG.

PostTelegraf
Adress:
E R Ö B
Nr. 1008
1875

Ynk. d. 3 februari 1874
SVENSKA CENTRAL JERNVÄGEN.

Lindesberg den 2de Februari 1874

Till Kungl. Generalpoststyrelsen.
Stockholm.

1874 den 6 februari anno

Med anledning af Kungl. Styrelsens Skrifvelser af den 20de dith. januari få vi vördsamligt tillkännagifva, att Stationsinspektoren i Rällså, Joh. han Andersson, på derom af oss gjord framställan, förklarar sig villig att öfver den af Kungl. Styrelsen utspädd ersättning, 240 Kronor per år, uppehålla poststationsföreståndare-befattningen vid den i Rällså efter 1de innehavare Hans öppnade poststationen.

Odmjuket
Johan Andersson

I ett brev till poststyrelsen den 30 december 1880 begärde verkställande direktören för Klotens AB C F Liljevalch som också var styresman för Bånghammar Klotens Järnväg, att få en poststation i Bånghammar. Den 22 kilometer långa järnvägen, som i Bånghammar anslöt till Frövi-Ludvika järnväg, hade öppnats för allmän trafik den 20 september 1877. I sin framställning skrev Liljevalch bl a att *"det skulle vara i hög grad önskligt att förändring vidtages så att utväxlingen av post mellan Klotens station och vederbörande posttåg bleve uteslutande förmedlad av en i Bånghammar inrättad poststation, varigenom varje lägenhet vare sig ordinarie eller extra tåg å linjen Bånghammar-Kloten kunde för postbefordran anlitas.*

Då för en sådan anordning icke erfordras annan åtgärd från Kungl. Generalpoststyrelsens sida än inrättande av poststation i Bånghammar och då den närbelägna poststationen i Bångbro, vars korrespondens antagligen är av jämförelsevis ringa betydelse, samtidigt torde kunna indragas, alldenstund de flesta korrespondenter som nu hava post på Bångbro bo närmare Bånghammar och således borde finna fördel vid att dit flytta sin post, om poststation där inrättades. vågar jag hoppas att Kungl. Generalpoststyrelsen behagar snarast vidtaga den högeligen önskliga förändringen".

Här bör tilläggas att en poststation hade öppnats i Kloten den 1 mars 1878. Innan dess hade Klotens Bruk hämtat sin post vid Bångbro poststation. Vid den följande remissbehandlingen hade inte minst Bångbro Järnverk mycket att invända mot förslaget att dra in poststationen i Bångbro. Även länsstyrelsen blev tillfrågad och anförde bl a följande i sitt svar till poststyrelsen den 21 februari 1881:

"Länsstyrelsen anser det bliva till högst väsentlig svårighet men ej mindre för Bångbro järnverk, än även för den vid detta verk samt söder därom på längre och kortare avstånd boende talrika befolkningen, därest Bångbro poststation indrages, då postanstalt den 1 mars inrättas vid Bånghammar, varomkring icke några korrespondenter bo. Sistnämnde stations huvudsakliga vikt är, att den utgör utgångspunkten för järnvägen till Klotens bruk, men föga annan trafik, än nämnde bruks finnes där. Genom indragning av poststationen vid Bångbro skulle flertalet tillskyndas hinder och olägenhet vid postutväxlingen; och anser sig Länsstyrelsen, då Bångbro är medelpunkten för rörelsen i trakten och således rätta platsen för en poststation därstädes, böra avstyrka indragning av den nu befintliga postanstalten".

Poststyrelsen hade dessförinnan (den 24 januari 1881) beslutat att inrätta en poststation i Bånghammar och avstod efter erhållet besked från länsstyrelsen från tanken att dra in poststationen i Bångbro. De båda låg på ett avstånd av två kilometer från varandra.

Till föreståndare för poststationen i Bånghammar antogs stationsinspektorn August Emil Finnberg med 240 kr i årsarvode för själva postsysslan. Detta minskades till 180 kr i samband med att stationsmästaren Karl Eriksson övertog tjänsten i april 1901 men steg åter efter 1903 års reglering. Axel Samuel Florin blev föreståndare i oktober 1917. Efter dennes uppsägning blev Ester Karlsson ansvarig för posten från och med april 1923.

Poststationen hade en speciell karaktär som framgått av det tidigare och var på fallrepet redan när tågtrafiken till Kloten upphörde i maj 1934. Järnvägsstationen i Bånghammar degraderades då till hållplats, vilken drogs in den 1 april 1939. En månad senare drogs även poststationen in.

Kölsjön (Ljusnarsbergs socken i Örebro län)

1888-01-01--1923-03-31

Trafiken på bibanan till Kloten sköttes av Frövika-Ludvika Järnväg, men till en början användes Klotens bruks rullande materiel. Inte bara ändpunkten fick en poststation utan också den mellanliggande platsen med namnet Kölsjön. Detta skulle dock dröja till 1888 års ingång. Dess inrättande hade varit på tal fem år tidigare, då postinspektionen i Göteborg den 5 april 1883 hade sänt en sammanställning till poststyrelsen över 13 fullständiga järnvägsstationer vid flera olika järnvägslinjer, där man ifrågasatte förening av dem med postgöromål eller upphörande av redan befintlig förening. Bland dem fanns Enggruvorna, Kölsjön, Nittkvarn och Strömsdal. Det blev inte någon förening för Kölsjön då, men sedan riksdagsmannen för Lindes domsaga, P M Larsson i Löa, hade skrivit till poststyrelsen den 1 februari 1887, började det hända något. Postinspektionen i Göteborg tog god tid på sig när ärendet remitterats dit men föreslog bifall i ett brev till poststyrelsen den 10 september 1887 och från det följande årsskiftet var poststationen sålunda på plats.

Ansvarig för postgöromålen i Kölsjön blev från start stationsföreståndaren Gustaf Unge med 60 kr i årsarvode. Detta höjdes från och med 1896 till 120 kr och vid 1903 års allmänna reglering till 180 kr. Banvaktsförmannen Klaes Lennart Karlsson tog över ansvaret med 1912 års ingång. Från den 5 november 1921 förestods poststationen av änkan Ester Elisabet Karlsson, då i järnvägsbolagets tjänst.

Med ny regional indelning överfördes området till mellersta postdistriktet, vars administration placerades i Gävle. Därifrån skickades den 2 maj 1921 till poststyrelsen en sammanställning över inkomster och utgifter för postanordningarna i Kloten och Kölsjön. Ur den förklarande texten hämtar jag följande:

"Såsom framgår av omstående utredning överstiga omkostnaderna för poststationen i Kölsjön frankoteckensförsäljningen därstädes, och den bifogade utredningen visar, att även poströrelsen i sin helhet vid denna poststation är mycket obetydlig och icke kräver bibehållandet av poststation på platsen, som kan få sin postutväxling tillfredsställande ordnad genom utväxling av lösväska med poststationen i Bånghammar".

Postdirektionens hemställan till poststyrelsen om beslut att dra in poststationen vann emellertid inte gehör den gången. Det berodde på att en petition i form av en protest mot indragningen, daterad i oktober 1921 och underskriven med 135 namn på personer i trakten av Kölsjön, föranledde poststyrelsen att tills vidare skjuta upp tidpunkten för indragningen. Detta meddelades TGOJ i ett telegram från poststyrelsen den 30 november 1921.

Postdirektionen kom den 11 december 1922 igen med en ny hemställan om poststationens indragning. Nya, skrämmande låga statistikuppgifter talade för indragning och därtill kom att den enda aspiranten på den ledigblivna befattningen vid poststationen i Bånghammar var just poststationsföreståndaren i Kölsjön. Den 15 december 1922 beslöt så poststyrelsen att poststationen skulle dras in med utgången av mars 1923.

Kloten (Ramsbergs socken i Örebro län)

1878-03-01--1972-09-30

Johan August Essén, som vi mött i andra avsnitt i detta häfte, blev föreståndare för poststationen i Kloten, när denna öppnades den 1 mars 1878. Genom poststyrelsens beslut den 11 mars 1881 blev Abraham Malmström dennes efterträdare, följd 1896 av Ernst Alfred Finnberg. Denne var på plats ännu under första världskriget, varefter jag inte har tillgång till några personuppgifter förrän i poststationens slutperiod. All trafik upphörde på järnvägen till Kloten i maj 1934 sedan man skrinlagt tankarna på en fortsättning för Domänverkets räkning av järnvägen fram till Hultebo över Malingsbo.

Alf Waltersson blev den siste föreståndaren för poststationen i Kloten som ju efter järnvägsnedläggningen blev en "helt vanlig lantpoststation". Han hade knappt 50 hushåll att betjäna till sist. Lagom till hans pensionering drogs poststationen in med september månads utgång 1972. Fru Astrid Fredriksson i Kopparberg vikarierade som föreståndare under poststationens sista skälvande dagar. Bland de många hembygdssamlade filatelister som försåg sig med avtryck av datumstämpeln för poststationens sista verksamhetsdag fanns Calle Nyland i Kopparberg. Ordinarie poststationsföreståndaren bjöd alla postkunder på kaffe under avslutningsdagen.

350.

Bånghammar—Kloten. (Bånghammar—Klotens j.)

Ilg	Hfr L	Tåg 401	Km		
12 ²⁵	—			Bånghammar (ej f) 349	3 ²
1 ⁰	11			Kölsjön	2 ³²
1 ³⁰	22			Kloten	2 ⁰
					Tåg 402
					Hfr L
					Ilg

Detta är den postförings-tidtabell som gällde för järnvägen 1921. I en not tillades att dessutom befordrades post med dressin M O To F.

Nya Kopparberget 1836-01-01--1881-03-31
Kopparberg 1881-04-01-- 1968-02-29
Kopparberg 1 1968-03-01 --

Nya Kopparberget (Kopparberg) (I Kopparbergs köping)

Göromålen vid postkontoret i Kopparberg har inte varit förenade med järnvägstjänst. Orten har ett speciellt filatelistiskt intresse eftersom det enda kända exemplaret av den "gula treskillingen" bär avtryck av Nya Kopparbergets datumstämpel. När postkontoret öppnades vid 1836 års ingång vid Kaveltorpsbruk med namnet Nya Kopparberget på grund av ett kungligt brev av den 14 november 1835, var Per August Carlberg utnämnd till postmästare. Han var då 24 år gammal. Året innan hade han fått anställning som förvaltare på Krokfors' bruk och blev några år senare dess disponent. Kombinationen postmästare/bruksdisponent torde vara ett unikum men antyder att postväsendet åtminstone inte i början krävde särskilt stora insatser. Lokala krönikörer vill göra gällande att gästgivaren Philip August Tronet skulle ha skött postgöromålen i Gästgivaregården från 1855 (nuvarande Laxbrogården, där postkontoret fick nya lokaler den 23 september 1985 efter att ha funnits på flera ställen under en mellanperiod).

Formellt uppehöll emellertid Per August Carlberg enligt postverkets handlingar befattningen som postmästare till 1870 då Carl Fredrik Måhlin tog över. Denne fick uppleva den omorganisation som följde på 1873 års riksdagsbeslut om att ansvaret för kronobrevbäringen skulle överföras på postverket. I det sammanhanget utökades hans revir med två poststationer, nämligen de med namnen Högfors och Stjernfors. Den sistnämnda blev blott 2½ år gammal. Poststyrelsen underrättade länsstyrelsen i ett brev den 23 april 1877 att "med avseende å det korta avståndet från Nya Kopparberget till Poststationen Stjernfors Kungl. Styrelsen beslutat, att nyssnämnda poststation skulle med juni månads utgång innevarande år indragas". Mot detta gjorde länsstyrelsen invändningar i ett brev den 9 maj 1877, "då en postanstalt i trakten av Stjernfors är för spridning och mottagande av tjänsteförsändelser i orten däromkring alldeles nödvändig, därest dryga kostnader för expresser skola undvikas". Till detta tog poststyrelsen ingen hänsyn utan poststationen drogs in planerligt.

Postmästare Måhlin fick avsked 1879 och flyttade med hustrun till Amerika 1886. Namnet Nya Kopparberget ändrades den 1 april 1881 till Kopparberg (med tilläggs-siffran 1 från och med mars 1968, då poststationen i Bångbro namnändrades till Kopparberg 2).

Samtidigt med postkontorets namnändring från Nya Kopparberget till Kopparberg den 1 april 1881 förenades det "med den å samma ort befintliga telegrafstationen" som det står i poststyrelsens cirkulär. Namnändringen uppgavs i beslutet vara motiverad med att "såväl telegrafstationen som den närbelägna järnvägsstationen vid Frövi-Ludvika-banan benämns Kopparberg".

Orsaken till att posten i Kopparberg ursprungligen fick namnet Nya Kopparberget kan sökas i det faktum att det första postkontoret i Falun från början hette Kopparberget. Namnet Falun hade dock införts så tidigt som 1668.

Efter Måhlin ansvarade elva ordinarie postmästare för postkontoret innan det degraderades till en postexpedition den 1 april 1953. Med ny terminologi blev det åter ett postkontor 1977. Postmästare Karin Widersten har efter Jut Erik Persson fått ta över ansvaret för service till de drygt 3300 hushåll som har postadressen Kopparberg.

Ställdalen (Ljusnarsbergs socken i Örebro län) 1873-10-01--1968-10-31

I poststyrelsens cirkulär med utgivningsdatum den 30 september 1873 kunde man läsa bl a dessa båda notiser. Uppgifter om tidpunkter för upplåtande av allmän trafik av de olika linjedelarna på järnvägen är inte helt i överensstämmelse med varandra när de lämnas av källor inom postverket respektive järnvägsstyrelsen.

Jernvägspostbefordring. Från och med den 1 oktober, då järnvägen mellan Nya Kopparberget och Grängesberg för allmän trafik upplåtes, kommer nuvarande postbefordringen medelst s. k. postiljonskupé mellan Frövi och Nya Kopparberget att utsträckas jemväl till och från Grängesberg.

Poststationer. Sådane postanstalter öppnas den 1 oktober vid de å linien Nya Kopparberget—Grängesberg belägna järnvägsstationerna *Ställdalen*, *Hörks* och *Grängesberg*. Dessa stationer skola lyda under postinspektionen å Westra Stambanan samt direkt utväxla post med postanstalterna i Lindesberg, Ramsberg och Nya Kopparberget samt postkupéexpeditionen n:r 5 (Köping—Halsberg).

Poststationerna i Wittinge och Heby lyda från och med den 11 september under postinspektionen å Westra Stambanan.

Stationsinspektör Sperling Gyllenkrook blev ansvarig för postgöromålen i Ställdalen, till en början med 240 kr i årsarvode. Det höjdes till 300 kr räknat från halvårsskiftet 1875, sedan han gjort framställning den 20 april om höjning från 60 till 90 kr per kvartal. Frimärksförsäljningen i Ställdalen hade under 1874 uppgått till kr 874:76. Från 1886 höjdes årsarvodet för själva postsysslan till 420 kr.

Stationsinspektör Gustaf Valdemar Ytterberg tog över postansvaret med oktober månads ingång 1903. Han blev liksom företrädaren länge vid sin post och uppnådde t ex vid 1914 års arvodesreglering en årsersättning på 660 kr jämte 540 kr i biträdesersättning.

Den 1 oktober 1968 ändrades poststationens namn till Kopparberg 3 samtidigt som den närliggande poststationen Ställberg ersattes med ett postombud. Postverkets samarbete med SJ hade upphört tidigare samma år eller

den 12 maj 1968, då postverket gick över till en helt ny transport- och sorteringsorganisation.

Karin Widersten anställdes vid poststationen i Ställdalen 1967 och fick således uppleva namnändringen till Kopparberg 3 samt också den omorganisation med ny terminologi som medförde att poststationen kallades postkontor från 1986. Hon blev senare postmästare i Kopparberg. Drygt 400 hushåll betjänas av den nya formen för postkontor i Ställdalen där det ursprungliga namnet på postorten återinfördes den 1 april 1993.

Ställberg (Ljusnarsbergs socken i Örebro län) 1879-05-01--1968-10-31

I ett brev till poststyrelsen den 1 mars 1879 skrev ett stort antal representanter för Ställberg bl a följande till poststyrelsen:

"Undertecknade som bo vid och i närheten av Ställbergs järnvägsstation, belägen ½ mil från Ställdalens och ½ mil från Hörks stationer å Frövi-Ludvika Järnväg, hava sedan tågpersonalen är förbjuden att medföra postför-sändelser, ingen annan utväg till erhållande av post än att taga densamma från någon av de bägge sistnämnda stationerna.

För att nu vinna den lättnad i postbefordringen som för de flesta av oss är av så synnerligt värde, särdeles med avseende å brevväxling för rörelsen vid Ställbergs gruvfält, få vi vördsamt anhålla att Kungl.Generalpoststyrelsen måtte föranstalta att poststation varder öppnad vid Ställbergs station".

Vid den följande remissbehandlingen tillstyrkte postinspektionen i Göteborg och poststyrelsen beslöt att poststationen skulle öppnas den 1 maj 1879. Stationsföreståndaren Karl Fredrik Karlsson fick ansvaret för postservice med 120 kr i årsarvode. Detta steg till 240 kr 1896 och till 300 kr genom 1902 års reglering av arvoden. Johan Arvid Holmberg avlöste Karlsson med november månads ingång 1913.

Poststationen drogs in med oktober månads utgång 1968. Under en övergångsperiod fram till och med november 1973 fanns ett postombud som ersättning. Det betjänade knappt 100 hushåll och kunde dras in i samband med att lantbrevbäringen från Kopparberg utsträcktes att betjäna flera hushåll.

Hörk (Silverhöjden) (Ljusnarsbergs socken) 1873-10-01--1906-09-30 =Silverhöjden --1970-07-31

I avsnittet om Ställdalen avbildas en del av det cirkulär som informerade om att en poststation bl a skulle öppnas i Hörks den 1 oktober 1873. Namnet stavades även utan s på slutet i vissa handlingar mycket snart efter poststationens öppnande. Stationsinspektör G W Lokrantz fick ansvaret för posten med 240 kr i årsarvode för den delen av sysslorna i järnvägsstationen. Hans ansökan den 8 januari 1876 om förhöjning till 360 kr följdes av orden *"eller också med nästa kvartals ingång bliva från min befattning*

som poststationsföreståndare helt och hållet skild". Poststyrelsen gick vid föredragning den 1 februari 1876 med på förhöjningen.

Johan Erik Broström tog över efter Lokrantz relativt tidigt och från november 1903 finner vi stationsinspektorn John Fredrik Carlsson som postansvarig. Han var östgöte, född i Vadstena. Han fick uppleva att poststationens namn ändrades till Silverhöjden den 1 oktober 1906. Ändringen grundades på en framställning till länsstyrelsen i Örebro från Högfors AB om att namnet Hörk "måtte till undvikande av förväxling med stationen Bergslags Hörken vid Bergslagernas järnvägar, förändras till Lerviken". Enligt Kungl. Järnvägsstyrelsens brev till poststyrelsen den 19 april 1906 hade TGOJ i ett yttrande "under förklaring att bolaget intet hade att erinra mot en förändring av namnet å ifrågavarande station, likväl av anfört skäl hemställt, att densamma måtte benämnas Silverhöjden".

Post och järnväg skildes åt i Silverhöjden 1919, varefter en fru Larsson blev poststationsföreståndare, följd 1924 av modern till poststationens siste föreståndare Greta Danielsson. Den sistnämnda övertog poststationen med 1927 års ingång och hade den i sin bostad under 43 år till indragningen med juli månads utgång 1970.

1873-10-01--
Grängesberg 1 från 1951-05-02

Grängesberg (Grangårde socken i Kopparbergs län)

Tidigare har nämnts att de förenade poststationerna Ställdalen, Hörks och Grängesberg öppnades samtidigt den 1 oktober 1873. Vid den sistnämnda stationen fick stationsinspektorn Albert Trolle ansvaret för postgöromålen. Han var ingalunda nöjd med årsarvodet på 240 kr men lyckades få det höjt till 360 kr efter framställning i ett brev den 16 december 1873 till postinspektören personligen. Detta visade sig också otillräckligt så han skrev ett långt och välmotiverat brev den 1 april 1875 till poststyrelsen för att söka få bättre villkor. Brevet avslutades med följande text:

"Redan förra året tillskrev jag Hr Postinspektören för Centraldistriktet, att jag önskade avsäga mig postgöromålen, då min tid vid järnvägen var så strängt anlitad och vidhåller jag även nu detsamma. Då nödvändigt erfordras ett enskilt biträde anser jag icke postgöromålen kunna skötas under 50 kronor per månad".

Det blev också detta belopp, dvs 600 kr om året, som poststyrelsen medgav i sitt beslut den 1 juni 1875. Trolle efterträddes av stationsinspektör Nils Nilsson med oförändrat årsarvode. Han tycktes vara tålig och trots alltmer ökande post accepterade han oförändrat arvode. I ett brev till järnvägens styrelse den 30 oktober 1895 lämnade han vissa statistiska uppgifter för att belysa omsättningen. Det var då tal om att överföra postgöromålen från Frövika-Ludvika-järnvägens station till den relativt närliggande järnvägsstationen vid Bergslagernas järnvägar. Där var Johan Axel

Post och Telegraf
adress:
FRÖVI.

SVENSKA CENTRAL-JERNVÄGEN.

Lindesberg den 21 Nov 1873.

Herr Postinspektören P. C. Bergman.
Stockholm.

I anledning af Herr Postinspektörens skrivelse i går får jag äran meddela att afståndet från plattformen vid Rälssa station till stationsinspektörens bostad är, enligt mig hemmat uppgift, ettusen (1000) fot.

Jag anhåller på samma gång få nämna, att Stationsinspektör Trolle i Grängesberg anmält, det han - i följd af de villflyktiga göromål, som äro förenade med post-göromålen vid hans station - icke kan innehållas nämnde befattning längre än till vinst. 1. Januari, såvida ej sådan tillökning på hans arvode bewiljas, att i närskildt biträde kan erhållas befr.

Wördsammast

Gustaf Löf

Gustaf Löf stationsinspektör. Vid underhandlingar mellan postverket och de båda järnvägsföretagen blev det klart att under vissa förutsättningar genomföra en sådan förändring från 1896 års ingång. Som svar på erbjudandet att överta ansvaret för postgöromålen skrev Johan Axel Gustaf Löf vid Bergslags Grängesbergs station den 5 december 1895 till postinspektionen i mellersta distriktet och gav sina avslutande rader följande lydelse:

"Jag har förut i 13 år handlagt postgöromål och har litet reda på vad göromål det är. Jag beder därför få minst 900 kr för mig och skrivhjälp samt att postverket betalar transportkostnaderna till och från Frövi-Ludvika station till det belopp, varom uppgörelse kan ske".

I sin redovisning av ärendet till poststyrelsen den 10 december 1895 framhöll postinspektören bl a följande:

"Då annan tjänlig lokal eller lämplig föreståndare för poststationen i Grängesberg icke erhållits och då poststationens indragning icke lär kunna ifrågakställas, enär årliga frankoteckensåtgången vid poststationen belöper sig till över femtusen kronor, får jag härigenom vördsammast hemställa att Kungl. Generalpoststyrelsen behagade dels bestämma, att poststationen i Grängesberg skall från och med nästkommande års början inrymmas inom Bergslagens Järnvägars därvarande stations expeditionslokal och dels antaga till föreståndare för Grängesbergs poststation från nästa års början stationsinspektoren Johan Axel Gustaf Löf med rätt för honom att härför tillgodonjuta ej blott årsarvode till belopp av 600 kronor än ock till biträdes avlönande vid poststationen i fråga ett belopp av trehundra kronor för år".

Därmed genomfördes förändringen och stationsinspektor Nils Nilsson torde ha känt sig lättad över att slippa från bekymren med posten. Men trafiken accelererade och det blev snart nog aktuellt med skilsmässa mellan post och järnväg. Efter framställning från poststyrelsen medgav regeringen i ett kungligt brev den 17 oktober 1902 att ett förvaltningspostkontor skulle få öppnas i Grängesberg med 1903 års ingång.

Förändringen kommenterades till ledning för hugade spekulanter på postmästartjänsten i fackorganet "Svenskt Postarkiv", där en notis i ett av de sista numren för år 1902 fick den utformning som framgår av det här återgivna urklippet.

SVENSKT POSTARKIV.

Grängesberg (4. klass). Under pk:et komma att förläggas 6 pst och en lbb. Beräknad enligt de nya grunderna skulle pm:s provisionsandel år 1901 hafva öfverstigit 900 kr. och torde nästa år komma att uppgå till minst 1,000 kr. Öfriga extra inkomster torde, lågt beräknade, uppgå till 100 kr.

Rymlig och välbelägen pk.-lokal har förhyrts af postverket, som jämväl kommer att möblera densamma. Vid pk:et lära ett e. b. och en vb. komma att anställas; möjligen blir dessutom anvisadt ett anslag till biträde.

Någon bostad för en pm. lär icke nu finnas, möjligen rum för en ungarl å något af de tre hotellen.

En anspråkslös våning torde möjligen framdeles kunna erhållas. Årslyran utgör f. n. 100 kr. för rum.

Tillförseln af lifsförnödenheter är mycket ringa och prisen därå de högsta möjliga; enligt uppgift är det nödvändigt att göra sina inköp i de omkringliggande städerna. Kommunalskatten utgår med 4 kr. per bevillningskrona.

Extra provinsialläkare finnes i Grängesberg, likaså (i samma hus som pk) bankkontor. Å platsen finnas endast folkskolor. I år hafva emellertid några familjer bildat en samskola, där 7—11 års barn erhålla undervisning i vanliga skolämnen, äfven tyska.

—*—

Bland de sökande fanns Halvar Larsson Danils som blev den förste ordinarie postmästaren. Han följdes av ytterligare tolv ordinarie postmästare innan postkontoret organiserades om till en postexpedition från 1953 års ingång. Anders Gösta Jäderholm blev nu chef med titeln stationsmästare och den vidare utvecklingen följde mönstret, så att säga. Det innebar med ny terminologi att beteckningen åter blev postkontor 1977, under tiden fram till och med 1985 med ett för kundtjänsten betydelselöst prefix. Postmästaren har fått ta över ansvaret för service till i det närmaste 3200 hushåll inklusive dem med postadress Saxdalen.

Björnhyttan

Ingen poststation

På fortsättningen av vår tänkta färd utmed Frövi-Ludvika järnväg kommer vi till Björnhyttans hållplats. Den 27 augusti 1897 skrev förvaltaren Claës Lundgren vid Björnhytte bruk tillsammans med fem andra intressenter i Rävåla och Björnhyttan under ett brev till poststyrelsen med begäran att få en poststation i stationsbyggnaden. Vid den följande utredningen lämnade poststationsföreståndare Löf i Grängesberg sådana uppgifter om trafiken vid stationen att postinspektören fann dem så svaga att han ansåg sig böra föreslå poststyrelsen att lämna framställningen utan avseende. Detta blev också poststyrelsens beslut vid föredragning den 28 december 1897.

Blötberget (i Ludvika landskommun)

1906-08-01--1973-11-30

Nästa station utmed järnvägen, som ända sedan Ställdalen har löpt mer eller mindre parallellt med Bergslagens järnvägar, finner vi i Blötberget. Bergsverks AB Vulcanus skrev därifrån den 15 maj 1906 till poststyrelsen och anhöll att få en poststation. Efter kontakt med järnvägsföretaget konstaterade postinspektionen ett behov av den önskade poststationen och poststyrelsen beslöt den 26 juni 1906 att poststationen skulle öppnas med följande augusti månads ingång. Stationsföreståndaren Karl Edvard Staaf fick ansvaret för posten med 300 kr i årsarvode. Detta belopp höjdes i etapper och uppgick t ex år 1919 till 540 kr, vartill kom ett biträdesanslag på 360 kr.

Den 1 december 1973 ändrades namnet för poststationen till Ludvika 6 och med september månads utgång 1992 var sagan all för poststationen, som sedan 1986 på grund av ändrad terminologi hade kallats postkontor.

Gonäs (i Ludvika landskommun)

1875-03-01--1877-12-31
1889-02-01--1966-09-30

Från Gonäs skrev i december 1874 J E Carlsson till poststyrelsen och bad att få en poststation öppnad i Gonäs' järnvägsstation. Under remissbehandlingen av ärendet anförde postinspektör Boström i västra järnvägspostdistriktet att enligt erhållen information var *"å ifrågavarande plats och i dess närhet boende personers korrespondens högst obetydlig samt avståndet mellan nämnde järnvägsstation och postexpeditionen i Ludvika endast omkring en halv mil"*. Därför avstyrkte postinspektören bifall.

Men poststyrelsen skrev till länsstyrelsen i Falun. Därifrån skrevs den 20 januari 1875 *"att som efter vad känt är, anstalter för mottagande och befordrande av brev jämte andra försändelser i allmänhet inrättas vid de stationer, vilka anläggas i sammanhang med byggande av järnvägar, samt sådant utan tvivel i sin mån bidrager till vinnande av de med en järnbanas anläggning avsedda fördelar, får Länsstyrelsen för sin del och så vida nu ej kända svårigheter därvid möta, tillstyrka bifall till ifrågavarande framställning"*.

Det var försiktigt uttryckt, men tillräckligt klart uttalat för att poststyrelsen skulle gå emot sin postinspektör vid järnvägspostdistriktet. Poststyrelsen beslöt nämligen den 4 januari 1875 att en poststation skulle öppnas vid den redan befintliga järnvägsstationen den 1 mars 1875. Stationsinspektorn Hj Trolle fick ansvaret för postsysslan med 200 kr i årsarvode.

Det visade sig snart nog vara en felsatsning. Den 25 juni 1877 skrev trafikchefen Ad Taube vid Frövi-Ludvika järnväg till postinspektören att poststationen *"kunde med snaraste bliva indragen. Såväl trafik som post är där så ytterst obetydlig eller nästan ingen, samt torde för framtiden bliva lika obetydlig sedan station inrättats i det närbelägna Klenshyttan, att järnvägsförvaltningen beslutat så fort posten därstädes indrages, förändra stationen till tillfällig hållplats."*

I ett brev till poststyrelsen den 3 juli 1877 redovisade postinspektören att frimärksförsäljningen för 1876 hade uppgått till kr 359:12 och under 1877 års första kvartal till 46 kr. Postinspektören tillstyrkte indragningen och efter kontakt med landskansliet beslöt poststyrelsen den 4 september 1877 att poststationen i Gonäs skulle dras in med årets utgång.

Den i Taubes brev åberopade stationen Klenshyttan låg inte inom hans revir, för den tillhörde Bergslagernas järnvägar som löpte relativt nära Frövi-Ludvika-banan på dess sträcka mellan Ställdalen och Ludvika.

I ett brev till postinspektören tio år senare medgav trafikchefen att postförande tåg på järnvägen skulle *"få för utväxling av post stanna vid Gonäs hållplats, därest skeende postanordning skulle göra sådant behövt"*. Orsaken till detta uttalande var att bruksägaren G Öhman hade gjort en framställning den 26 januari 1888 till postinspektionen om att få en poststation i Gonäs. Framställningen var också undertecknad av många personer som bodde i trakten kring Gonäs.

Men tydligen ändrade bruksägare Öhman uppfattning, för han skrev den 22 april 1888 till postinspektör Boström i Göteborg att han vid postkontoret i

Ludvika hade *"tagit kännedom om Gonäs post och tidningsexpeditioner och funnit dem verkligen vara av så obetydligt omfång, att jag anser poststation vid Gonäs numera - sedan jag fått telefonledning dit - icke vara av behovet påkallad"*.

De andra petitionärerna var troligen inte lika angelägna att återta ansökan om en egen poststation, eftersom de inte skulle ha någon nytta av bruksägarens telefon. Detta insåg också postinspektör Boström, när han på själva julafton 1888 daterade sitt brev till poststyrelsen i ärendet. Resultatet blev poststyrelsens beslut att en poststation skulle öppnas den 1 februari 1889 i Gonäs' skolhus omkring en kilometer från järnvägens anhalt. Folkskollärare Gustaf Eriksson blev föreståndare med 150 kr i årsarvode. Av beloppet avsåg 50 kr ersättning för hans transport av post till och från hållplatsen.

I den formen blev poststationen knappt två år gammal. Poststationen förenades nämligen med järnvägsstationen vid 1891 års ingång och banvakten, tf stationsmästaren Olaus Jonsson fick ansvar för posten, till en början med 120 kr i årsarvode. Vid 1899 - 1901 års allmänna reglering av arvodena steg det till 180 kr och efter 1902 års reglering till 240 kr.

Efter Jonssons död den 31 maj 1911 tjänstgjorde C O Granath vid den förenade post- och järnvägsstationen till och med 1912, därefter stationsföreståndaren P August Matsson. Poststationen avvecklades med september månads utgång 1966, varefter berörda hushåll fick lantbrevbäring från Ludvika.

Ludvika (Stad i Kopparbergs län)

1869-05-01--
=Ludvika 1 1958-06-02 --

"Poststation med benämningen Ludvika öppnas den 1 maj vid Marnäs station å Wessman-Barkens järnväg inom Norrbärke socken och Vesterbergslags fögderi av Kopparbergs län". Den texten återfinns i poststyrelsens cirkulär nr 4 1869. Järnvägen Frövi-Ludvika hade alltså inte ännu byggts och det blev i stället ett annat företag som fick låta sin stationsföreståndare ta ansvar för posten. Det var stationsinspektör Joel Viktor Rosén vid Väsman-Barkens Järnväg, vars 18 km långa spår hade öppnats för allmän trafik den 7 juli 1860. Föreningen mellan post och järnväg blev förhållandevis kortvarig, eftersom regeringen medgav poststyrelsen att öppna ett postkontor (postexpedition enligt då gällande terminologi) i Ludvika den 1 oktober 1874. Därefter har posten i Ludvika inte haft något egentligt samarbete med järnvägen utöver det som gällt postbefordran på järnvägarna. I detta häfte lämnar jag därför posten i Ludvika därhän.

Några urklipp ur fackpress

Tidningen PS nr 20/1975

Dragplåster i Kopparberg

Det var i Nya Kopparberget som det kända gula 3 shilling-bancomärket avstämplades den 13 juli 1857. Och det är detta märke och denna händelse som ligger till grund för tillkomsten av det nu 5-åriga postmuseet i Kopparberg.

En av initiativtagarna till museet var stationsmästare Sune Roland och han är alltså jämt hårt engagerad i museiverksamheten. Speciellt arbetstyngd är han under de dagar i juli då museet har sin årliga specialstämpel för inlämnade postförsändelser. I år var specialstämplingen i gång den 13–26 juli och under den tiden avstämplades över 5 000 försändelser. Under samma tid hade museet 1 250 bokförda besök men den verkliga besöksiffran torde ligga omkring 2 000.

Hur har då debatten kring 3 shilling-bancomärkets äkthet påverkat intresset för museet?

– Denna debatt har snarast varit stimulerande, säger Sune Roland. Intresset för specialstämpeln tyder på det. Så gör även antalet besök på museet som i år nog kommer att överstiga fjolårets 4 000.

Tidningen PS nr 22/1975

20-årigt lokalproblem på väg att lösas

Posten i Lindesberg skall få nya lokaler i en fastighet som beräknas vara klar i slutet av 1976.

Under de mer än 20 år som Lindesbergspostens lokalfråga varit aktuell har en rad lösningar på problemet diskuterats men av olika anledningar fått överges. Ofta har det varit kommunens planeringspolitik och byggnadsplaner som lagt hinder i vägen.

Frågan om nya lokaler togs första gången upp 1954. Trångboddheten började då bli kännbar. Det skulle emellertid snart visa sig att nya lokaler inte stod att få vid den tidpunkten och inte heller skulle kunna erhållas under de närmaste åren. Man byggde därför om de gamla postlokalerna, som samtidigt utökades något. Ombyggnaden var klar 1958 men även om den löst lokalproblemet för några år var det likväl ett provisorium och man fortsatte att söka efter nya lokaler, men med dåligt resultat. 1964 tvingades man flytta brevbäringsexpeditionen till provisoriska lokaler i en äldre fastighet. När denna förstördes genom brand 1970 hade man ännu inte kunnat skönja någon lösning av lokalproblemet. Branden gjorde läget prekärt. Brevbäringen fick ett nytt provisoriskt tillhåll. Lokalerna var undermåliga och kunde endast accepteras övergångsvis.

I detta läge – brandens förtjänst – ställdes snabbt en tomt till förfogande för en postpaviljong. Den blev klar samma år och kassaexpedition, administration och avgående avdelning flyttade dit, medan brevbäringsexpeditionen flyttade in i de gamla postkontorslokalerna.

Även detta var ett provisorium och ännu ett sådant blir det innan den nya lokalen kan tas i bruk. Kassaexpeditionen måste flyttas till tillfälliga lokaler under den tid det tar att uppföra posthuset. Detta skall nämligen – med start i november – byggas på den tomt där postpaviljongen nu står. I den nya fastigheten är det meningen att postkontoret skall disponera hela bottenvåningen och inflyttningen beräknas kunna ske i slutet av 1976. Då återförenas postkontorets olika verksamhetsgrenar efter en 12-årig skilsmässa.

Några urklipp ur fackpress

Tidningen PS nr 13/1983

Här är det brevbärare Vanja Jönsson som är på väg ut genom fönstret. (Foto: Arne Lundh)

Nöden hade ingen lag i Storå

Postkontoret, Storå 1, har nyligen reparerats. Under ombyggnaden har man jobbat som vanligt. Ja, inte helt enligt vanliga rutiner, för under en period i vintras fick den ankommande posten tas emot genom ett fönster i lunchrummet. Samma väg fick brevbärarna gå på väg till och från sina distrikt. För att underlätta in- och utpassering hade man snickrat ihop provisoriska trappor nedanför fönstret. Att komma ut var ingen match, det klarade man själv. Men när man skulle in igen fick man medelst knackning på fönstret tillkalla en kollega inne i lokalen som öppnade.

I mitten av maj återinvigdes postlokalen. Ytan hade ökat från 145 till 220 kvadratmeter. Av denna ökning har alla funktioner fått sin beskärda del, och lokalpostmästare Asta Fröberg och hennes kolleger är mycket nöjda med sin nya arbetsmiljö.

Några urklipp ur fackpress

Tidningen Utkastet nr 4/1993

Nya medarbetare fick Posten i Lindesberg den första maj då 9 lant- och stadsbrevbärare från Guldsmedshyttan flyttade in. Postkontoret Guldsmedshyttan eller Storå 1 som det hetat tidigare stängdes då för gott. Brevregionen ville inte ensamt betala lokalhyran utan beslöt att i stället flytta brevbäringen till Lindesberg. Trots förlängda färdsträckor till och från distrikten så spar Brev 700 000 à 800 000 kronor per år på den här lösningen.

Lite rörigare än vanligt

Lite rörigare än vanligt var det väl på morgonen den 3 maj då guldsmedshytteborna började sitt arbete i Lindesberg. Mer folk, helt nya distrikt och mer post att ta hand om och en viss ovana gjorde väl sitt till. Men i stort sett flöt jobbet som vilken annan morgon som helst och utgångstiderna var de normala. Så Göran Eriksson från regionkontoret och produktionschefen i Lindesberg Tommy Jans-

son som var ansvariga för omorganisationen kunde konstatera att de gjort ett mycket bra jobb.

100% engagerat

Och vad tyckte då brevbärarna från Guldsmedshyttan om flytten? Ja, inte föreföll de särskilt ledsna, även om de såklart föredragit att vara kvar i Guldsmedshyttan.

- De har ställt upp till 100 %, bekräftar Tommy Jansson. De har accepterat beslutet och samarbetat för att genomförandet skulle gå så smidigt som möjligt.

Det blir också fördelar

- Informationen blir bättre, tror Birgit Erlandsson. Kenneth Karlsson som är vikarierande lagförman för brevbärarna tycker att det är positivt att få fler lantbrevbärare till Lindesberg så det går att bilda ett renodlat lantbrevbärlag.

Uppdatering

Manuskripten till de 300 första häftena i posthistorisk skriftserie har skrivits under åren 1988 -1995, d v s under en mycket händelserik period i postens historia. Då har avsevärda förändringar inträffat. Jag har därför funnit det angeläget att komplettera häftena med uppgift om de postanstalter, som på något sätt fått status förändrat sedan jag arbetade med manuskripten. Det rör sig i de flesta fall om övergång till entreprenad enligt de planer som omfattades av projekt "Nät 92". Oftast är det fråga om "Post-i-butik" med dess variationer, t ex i bibliotek, i livsmedelsaffär, i bensinmack osv. I några skrifter har jag inarbetat sådana ändringar under respektive ortsavsnitt, men ibland har det varit lämpligare att ange ändringarna samlade, som här.

I **Blötberget**, vars postkontor drogs in med september månads utgång 1992, inrättades övergångsvis s k Närpost. I **Storå** planerades "post-i-butik" enligt projekt "Nät 92" och i **Stråssa** och **Vedevåg** fullföljdes denna tanke genom att dessa postkontor lämnades ut på entreprenad.